

- EUs gen-søknader har store mangler

Direktoratet for naturforvaltning (DN) kritiserer EUs søknader om utsetting av genmodifiserte planter. Enkelte søknader er svært mangelfulle.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

I et brev til Miljøverndepartementet (MD), uttrykker DN sin bekymring over søknadene fra EU.

«Alle søknadene er svært mangelfullt utfylt dersom hensikten skal være å gi kommentarer i forhold til mulig miljørisiko (en av søknadene var på spansk)», heter det i brevet.

DN ber MD ta opp problemet med EU. Direktoratet tviler på om hensikten med søknadene fra EU blir oppfylt i dag.

Omfatter bare feltforsøk

«I utgangspunktet var hensikten med en [søknad] at man både skulle motta en melding om utsettingen, samtidig som man skulle få et godt grunnlag for å gi kommentarer og anbefalinger til myndighetene i søkerlandet», skriver DN.

Norge får søknadene fra EU som orientering. Disse søknadene omhandler bare feltforsøk med genmanipulerte planter, ikke kommersiell utnyttelse. Hos DN får N&M Bulletin opplyst at Norge kan nekte å godkjenne søknadene, men det vil sannsynligvis føre oss inn for EØS-domstolen, hvis EU-landene ikke aksepterer reservasjonen.

Foreløpig har det kommet søknader om ti planter fra EU som er modifisert for å tåle ugressmidler. DN ønsker en politisk avklaring på om Norge bør ta i bruk slike planter. Selv spør direktoratet DN om Norge er tjent med bruk av genmodifiserte planter, som kan føre til økt bruk av sprøytemidler.

- Til orientering
Inger Næss, rådgiver i MD, sier til N&M Bulletin at DN står fritt til å innhente flere opplysninger fra søkerlandet, om det er nødvendig.

– Skjemaene fra EU er i hovedsak til orientering, men gir muligheter for å komme med kommentarer og innsigelser, hvis utsettingen påvirker det nasjonale miljøet.

Flere søknader om feltutsettinger har dreid seg om forsøk med arter i den sørlige delen av Europa, som uansett ikke kan påvirke miljøet i Norge. I de tilfellene har MD ikke kommet med innsigelser. MD har imidlertid vært skeptisk til genmodifiserte planter som er motstandsdyktige mot sprøytemidler som er ikke er tillatt brukt i Norge.

Rødsalat neste

– Men kan Norge nekte slike feltutsettinger her i landet, når de blir godkjent av EU?

– Hvis det er mulig å påvise at de påvirker norsk natur, kan vi stoppe dem. Om Sverige skulle ønske å sette ut raps langs grensen, eller osp i Nord-Sverige, vil vi ta opp det med EU, sier Næss.

Til nå er fire produkter med endrede gener godkjent for kommersiell bruk i EU. Den neste søknaden fra EU, om markedsføring av sikori (rødsalat), skal nå på høring i Norge.

MD er bekymret for evalueringen av forsøkene med de genmodifiserte plantene.

– Evalueringen må bli bedre. I de fleste storskalaforsøkene har forskerne i ettertid ikke undersøkt om noe uønsket skjedde, sier Næss. Det har vært mer enn 300 forsøk med genmodifiserte planter i EU, uten at det er rapportert om skader for miljøet.

Kan skade miljøet
– Men det betyr ikke at produktene er ufarlige for miljøet i kommersiell bruk. Forsøkene har vært omfattet med så store sikkerhetstiltak, at det skulle bare mangle at noe ikke skjedde.

Danmark har foreslått at EU vurderer forsøkene, for å se hvilken betydning de har for å vurdere miljøkonsekvensene. Norge har støttet Danmark i dette.

Miljøorganisasjonene har tidligere påpekt at storskalaforsøk kan føre til at genene kan spres i naturen. For eksempel frykter de at også ugress kan bli motstandsdyktige mot sprøytegift. I så fall må stadig nye typer sprøytegifter tas i bruk.

Hareide og Malkenes trekker seg fra Naturvernforbundet	side 3
Kværner vil lagre russisk atomavfall	side 4
EU sier ja til farlig rabies-vaksine	side 5
- Gasskraftverk er ulønnsomt, mener SSB-forsker	side 6

Natur&miljø

Bulletin

Norges Naturvernforbund

Ansvarlig redaktør: Jon Knut Berg

Red. sekr: Ole P. Pedersen
Journalist Jens P. Toldnæs
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

Bankgiro: 1720.05.00717

Postgiro: 0803 50 94602

E-post: <red.naturvern-

@oslonett.no>

Telefon: 22 71 55 20

Telefax: 22 71 56 40

Neste utgave: 26. mai 1995.

Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Produksjon: Gan Grafisk.
Trykket på Cyclus, 100 prosent
resirkulert papir.

Natur & Miljø Bulletin er
medlem av Den norske
fagpresses forening, og
tilsluttet Fagpressens
redaktørplakat..

På med alarmen!

Miljøinteressen fór opp som en rakett rundt 1990. Nå er nedstigningen i full gang. Kanskje er det på tide å dra fram skremselsbildene igjen?

Valgforskerne Henry Valen og Bernt Aardahl utga for et par uker siden boka «Konflikt og opinion», en undersøkelse av stortingsvalget i 1993. Den viser blant annet at andelen i befolkningen som prioriterer miljøvern på topp, er på sterk tilbakegang.

Den synkende interessen har ikke sammenheng med at naturens tilstand er blitt så radikalt forbedret – snarere tvert imot. Med den økte økonomiske veksten, har både CO₂-utslippene og trafikkproblemene i byene økt, og dag for dag blir nye leveområder for våre arter lagt under betong eller asfalt.

Holdningsendringen gir seg samtidig utslag i synkende medlemstall og dermed mindre påvirkningskraft for miljøorganisasjonene. Så hva skal de gjøre?

De siste årene har miljøorganisasjonene blitt mer konstruktive enn før. I stedet for bare å kritisere alt og alle, har de foreslått løsninger, gått inn i dialog med «fienden» og deltatt i komplekse samfunnsdebatter.

Det er vel og bra. Faktisk har vi sett gode resultater av denne satsingen allerede. Men problemet er at det synes lite i det generelle samfunnsbildet. Når miljøorganisasjoner bygger ned sitt katastrofeapparat, kan det skapes et inntrykk av at det står bra til med naturen. Det bekreftet en meningsmåling vi refererte i forrige N&M Bulletin: halvparten av de spurte mente at miljøtilstanden i Norge er bedre nå enn for ti år siden.

Mye kan derfor tyde på at det er på tide å vekke opp de sovende masser, å slå til med noen skikkelige svarte miljøbilder. Det er nok å ta av, det florerer stadig med små og store miljøkatastrofer verden over.

Kanskje det er nettopp den negative rollen som er miljøorganisasjonenes viktigste? Det har ihvertfall den evnen å skape en folkelig bevissthet om at noe må gjøres – en bevissthet som altså står i fare for å svinne hen.

Gjestekommentar

Fra grå til grønn økonomi

Thorbjørn Berntsen
Miljøvernminister

Norge har som kjent stått som arrangør for to konferanser om bærekraftig produksjon og forbruk. Den siste ble holdt i februar i år. Det ble gitt innspill til et arbeidsprogram som ble presentert på CSD-sesjonen i New York for noen uker siden. Programmet ble godt mottatt, og blir lagt til grunn for FNs videre arbeid med bærekraftig utvikling – hvor også hensynet til utviklingslandene blir tatt opp.

I min miljøpolitiske redegjørelse for Stortinget 11. mai, rapporterte jeg om hvilke aktiviteter og tiltak som er gjennomført og forventet framover når det gjelder bærekraftig forbruk. Jeg er overbevist om at dette arbeidet vil fortsette, og at de problemstillingene som er reist i de forskjellige sammenhenger, vil komme til å prege den politiske debatten både nasjonalt og internasjonalt langt inn i neste århundre.

Forebygge krisetilstander

Bærekraftig forbruk er et samlebegrep som dekker flere sentrale områder, som tilfredsstillelse av grunnleggende menneskelige behov, økt ressurs- og energieffektivitet, økt bruk av fornybare energikilder, riktig forvaltning av fornybare ressurser og bedret miljøkvalitet gjennom et produkts hele livsløp. Makter vi å bygge slike hensyn inn i en helhetlig politikk, kan vi forebygge økologiske krisetilstander og sikre menneskenes livskvalitet. Industrilandene må ta ledelsen i omleggingen av slike forbruks- og produksjonsmønstre, men vi får ikke til en helhetlig poli-

tikk om vi ikke også satser på en mer rettferdig fordeling av veksten.

Det er ikke slik at vi starter på bar bakke. Mange regjeringer, næringsliv og organisasjoner i flere land er i gang med aktive tiltak. Internasjonalt øker tilslutningen til at endringer er nødvendig.

Informasjon og undervisning

Likevel er det langt igjen før nybrottsarbeidet er gjort. Det må arbeides med strategier som forankrer ansvaret hos regjeringer, lokale myndigheter, næringsliv, fagforeninger, frivillige organisasjoner og forbrukere. Regjeringene må fastlegge rammevilkårene gjennom blant annet areal- og planpolitikken, og gjennom administrative og økonomiske virkemidler. Informasjon og undervisning blir viktige verktøy for å få endret holdninger og adferd. Miljøverndepartementet arbeider med en nasjonal handlingsplan for bærekraftig produksjon og forbruk. Det er en vanskelig vei å gå, det må vi bare innse. Men jobben er nødvendig.

Skal vi nasjonalt løse våre oppgaver i åra framover er det utvilsomt nødvendig med en mobilisering. FNs kommisjon for bærekraftig utvikling (CSD) oppfordrer nå alle land til å følge opp det arbeidsprogrammet møtet i New York sluttet seg til i april. Denne oppfordringen nytter jeg anledningen til å formidle videre til Naturvernforbundets medlemmer og N&M Bulletins lesere.

Til opplysning for interesserte: miljøpolitisk redegjørelse, med faktabilag, vil finnes i trykt form i løpet av noen dager. God sommer.

ØKNING: Opplaget på N&M Bulletin har økt med 390 eksemplarer siden nyttår, viser tall fra abonnementsavdelingen.

Hareide går fra Naturvernforbundet

Generalsekretær Dag Hareide slutter i Naturvernforbundet. Samtidig trekker også leder Stein Malkenes seg fra toppvervet i organisasjonen.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Hareides åremålsstilling går ut 1. oktober i år, og han har nå bestemt seg for ikke å ta imot landsstyrets tilbud om en ny periode.

– Jeg ønsker mer tid til å tenke og skrive i de lange perspektivene, og mer tid til venner. Med en altoppslukende jobb har jeg gitt avkall på en del av det, sier Hareide til N&M Bulletin.

Generalsekretæren har ingen hast med å finne seg en ny jobb, og tror ikke han er ferdig med sitt arbeid for miljøbevegelsen.

– Jeg vil bort fra den daglige ledergjerningen. Men kanskje

kan jeg tjene organisasjonen på andre måter.

Naturvernforbundet har tradisjonelt hatt en sterk generalsekretær, mens den valgte lederen har spilt en mer internt rolle i organisasjonen. De siste årene har imidlertid forbundet lagt opp til at lederen skal bli en mer politisk person.

– Generalsekretæren har hatt en nøkkelrolle de siste 30 årene. Men forbundet kan leve med andre løsninger, bare det bestemmer seg for en. Til nå har ikke landsstyret klart det.

Nær makten

Hareide beskriver jobben som generalsekretær som intens.

– Det forundrer meg hvor nært Naturvernforbundet kommer de som tar beslutningene i Norge. Det er fantastisk at denne organisasjonen kan både være så nær makten og samtidig en grasrotbevegelse.

De siste årene har det vært flere interne konflikter i forbundet. I 1993 ble fylkesleder Kurt Oddekav ekskludert.

– Naturvernforbundet blir nok aldri strømlinjeformet. Det er betydelige konflikter innad. Det har nok vært det mest slit-somme.

– Hvilke seire er du mest glad for?

– Det er vanskelig å velge. Naturvernforbundet var ganske medvirkende til at vi fikk utvidet CO₂-avgiften i sin tid. Vi var med på å verne 130 vassdrag. Vi har fått en streng genteknologilov. Men det har også vært viktig å vinne folk, å få dem engasjerte.

Hareide mener regjeringens miljøpolitikk har vært den største skuffelsen i hans tid som generalsekretær.

– Regjeringen Brundtland kunne gjort så mye mer i Stortinget. Jeg har mistet noen illusjoner der. På 1980-tallet var det en av de ledende miljøregjeringer i verden. Nå er vi på vei ned til sinkene, sier Hareide.

Malkenes går også

Samtidig som Hareide kunngjør sin avgang, har også lederen i Naturvernforbundet, Stein Malkenes, gitt beskjed til valgkomiteén at han ikke stiller til gjenvalg.

Valgkomiteén offentliggjør sin innstilling i løpet av kort tid. Hareide ønsker ikke å kommentere om han er aktuell som lederkandidat. Etter det N&M Bulletin erfarer, blir både Per Aunet, tidligere miljøpolitisk talsmann i SV, og Rasmus Hansson, sjef ved Norges Polarinstittutt, begge sannsynligvis innstilt til plass i sentralstyret.

EU-nei til avfall

EU-kommisjonen går likevel med på å forby eksport av farlig avfall til u-land.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

De siste par månedene har det foregått en psykologisk krig mellom EU-Kommisjonen og Danmarks miljøvernminister Svend Auken om forbud av avfallseksport til u-land. Kommisjonen truet med å trekke Danmark inn for EU-domstolen, fordi landet drev en kampanje for å få forbudet juridisk bindende under Basel-konvensjonen.

Men nå har kommisjonen snudd, kan Information fortelle. Miljøkommisær Ritt Bjer-

regård sier at kommisjonen vil støtte Danmarks forslag under revideringen av Baselkonvensjonen i september, i likhet med blant andre Norge.

Men amerikanerne er fortsatt gjenstridige. USA vil ikke ratifisere konvensjonen hvis det gjøres juridisk bindende. Det kan i neste omgang bety at selskaper i andre land kan eksportere farlig avfall til USA, for så å bli eksportert til u-landene.

Superkompost

En ny svensk komposteringssteknikk klarer å kompostere et tonn organisk avfall daglig, skriver bladet Ekobrevet.

MILJØSPØRSMÅL?

RING GRATIS GRØNT NUMMER
800 49 990

Grønt Nummer gir svar på praktiske spørsmål omkring avfallshåndtering. F.eks. hvordan behandle miljøfarlig avfall, din nærmeste gjenbruksstasjon, resirkulering mm. Grønt Nummer er ingen teletorgmaskin men er betjent av våre medarbeidere i vår åpningstid.

Ønsker du informasjon om Renholdsverkets virksomhet og tilbud, ring Grønt Nummer. Vi snakkes!

TRONDHEIM
RENHOLDSVERK

Renere miljø med Renholdsverket

Kværner vil lagre russisk atomavfall

Kværner ønsker å lagre atomreaktorer fra 70 utrangerte russiske u-båter. Bedriften har søkt om 4,5 millioner kroner fra Utenriksdepartementet (UD) til prosjektet. – Skandaløst, sier forsker Edvard Stang ved Universitetet i Oslo.

N&M Bulletin
Geir Kristian Lund

Informasjonssjef i Kværner, Rolf Mæhle, bekrefter overfor N&M Bulletin at bedriften har søkt UD om støtte til prosjektet. Kværner sikter i første rekke på å ta vare på atomreaktorer fra utrangerte ubåter i den

russiske nord-flåten. Til sammen er det snakk om 70 ubåter, flere av dem har to reaktorer.

Kværner vil i første omgang kartlegge behovet i Russland, og mulighetene for lokal behandling av avfallet. Arbeidet med planen ledes av Kværner Moss Technology i samarbeid med det russiske romfartsselskapet Energia, som har ledet samtalene med de russiske myndighetene.

Uvisst om teknologi

I dag lagres atomavfallet i keramikk og murbunkers langs den russiske kystlinjen. Det stilles spørsmål stegn ved sikkerheten ved disse metodene.

Kværner har ennå ikke tatt stilling til hvilken teknologi som alternativt skal benyttes.

Firmaet har lang erfaring i håndtering av farlige materialer, og ifølge den engelske shippingavisen Lloyds List vil det være aktuelt å bruke samme teknologi for lagringen av atomavfallet som blir brukt ved frakt av flytende gass.

Lagres i 300 år

Kværner planlegger å lagre avfallet i 100 til 300 år, eller til det russiske samfunnet selv er i stand til å behandle avfallet på en forsvarlig måte.

Etter det N&M Bulletin erfarer, er UD positivt til søknaden. Pengene til prosjektet vil hentes fra de 130 millioner kronene som staten har satt av til handlingsplanen for atomspørsmål.

Ingen verdi

– Kværners prosjekt har ingen

verdi for miljøet, hvis ikke russerne selv samtidig gjør noe med problemet, sier Edvard Stang, forsker ved Senter for teknologi og menneskelige verdier på Universitetet i Oslo.

– I de tilfellene der russerne selv har et forprosjekt og klare planer for hvor de vil, kan både vestlige firmaer og myndigheter bidra til å løse miljøproblemer. Det er derimot nærmest skandaløs pengebruk når vestlige firmaer utfører forprosjekter for russerne, sier han.

Han sier at det må forlanges at russerne selv er interessert i å bruke ressurser på å rydde opp i miljøproblemer.

– Problemet er at landet fortsetter å produsere problemer ved å pøse penger inn i våpenindustrien.

Strekkoder hindrer rovdrift på skog

Et nytt system for merking av tre og papirprodukter skal sørge for mindre rovdrift på verdens skoger.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Etter flere års arbeid har det internasjonale rådet, Forest Stewardship Council (FSC), laget et sertifiseringssystem for skogprodukter. Tanken er at et hvert produkt skal utstyres med et øko-merke, trolig en strekkode, som forsikrer kjøperen om at produktet er resultat av et bærekraftig skogbruk, skriver det engelske bladet Tomorrow.

Uavhengige kontrollører

FSC skal ikke selv gå rundt og

sjekke skog. Denne jobben gjøres av uavhengige kontrollører betalt av de selskapene som har interesse av ordningen, og som selv er godkjent av FSC.

Når kontrolløren har godkjent skogsdrift i et område, kan produkter produsert av tømmeret i dette området få FSC-merket.

Mange hensyn

Der hvor systemet er utprøvd er det tatt mange hensyn for å få sertifiseringssystemet så riktig som mulig.

FSC i Mexico oppgir miljømessige, økonomiske og sosiale kriterier som de tre viktigste. Selv om de kommersielle selskapene bare har 25 prosent av stemmene i FSC, er rådet støttet av skogselskaper fra mange land. De ser dette som en måte å møte økte miljøkrav fra for-

brukerne på.

Svært nyttig system

– FSC gir oss en mulighet til å få et troverdig sertifiseringssystem, sier lederen for Aracruz Celulose, Claes Hall til Tomorrow. Han legger til at hans selskap skeptiske i begynnelsen, fordi de trodde systemet var for teoretisk.

– Dette systemet viser seg å være svært nyttig, og vi ønsker FSC lykke til med arbeidet videre, sier han.

Skeptiske miljøvernere

Også de store miljøorganisasjonene Friends of the Earth (FOE) og Greenpeace var kritiske til FSC i begynnelsen. Grunnen var at forretningsinteressene var direkte represen-

tert i rådet.

Dette førte først til at begge trakk seg ut av samarbeidet med FSC. Idag, nesten to år senere, har Greenpeace gjenopptatt samarbeidet, mens FOE foreløpig har valgt observatørstatus. Verdens Naturfond blir nevnt som en viktig brikke i opprettelesen av FSC helt fra begynnelsen av.

IKEA er med

I England vil FSC-merket bli støttet av en rekke bransjer som har forpliktet seg til bare å hente produkter fra bærekraftige områder. FSC er også støttet av store selskaper som IKEA og Home Depot i USA. Det er ventet at de første øko-merkede skogproduktene vil dukke opp denne våren.

EU sier ja til farlig rabies-vaksine

En genmodifisert rabies-vaksine kan være farligere enn selve sykdommen. EU har gitt klarsignal for vaksinen, mens Norge har sagt nei. Middelet kan likevel komme til Norge.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Norske myndigheter, som avga uttalelse i februar i år, sa nei til rabies-vaksinen, skriver bladet Genialt. Begrunnelsen var miljøhensyn. Hverken Statens forurensningstilsyn, Veterinærinstituttet eller Bioteknologinemnda anbefaler vaksinen.

Vaksinen likevel til Norge?

Norges nei er ingen garanti for at ikke den genmodifiserte vaksinen kommer hit til landet.

– EØS-avtalen binder oss

her. Varer som omsettes lovlig i et land, skal også kunne omsettes i andre, og en slik vaksine er å anse som en vare, sier Paul Midtling, forsker ved Veterinærinstituttet, til N&M Bulletin. Midtling mener det ikke er så viktig om vi ikke kan forby import av vaksinen.

– Det som teller er hvorvidt myndighetene blir i stand til å regulere bruken, sier han.

Ikke testet på mennesker

Det genmodifiserte vaccinia-viruset er laget for å stoppe sykdommen rabies. Fordi det er helt uaktuelt å teste et slikt virus på mennesker, vet ingen om viruset er skadelig, skriver Genialt.

Det forskerne vet, er at vanlig vaccinia-virus kan være skadelig for mennesker som har nedsatt immunforsvar. Studier viser at det kan føre til nedsatt syn, eksem og nevrologiske forstyrrelser. Det kan også føre til at HIV-smittede raskere utvikler Aids.

I Norge er det foreløpig ikke registrert rabies på fastlandet, bare på Svalbard. Liberalisering av trafikk med hunder og katter over grensen fra Sverige, er ifølge Midtling, heller ikke noe problem.

– Her har vi gode vaksinasjonsmuligheter, sier han.

Den genmodifiserte rabies-vaksinen dyrkes fram i kyllinger, der viruset formerer seg i kyllinghjernen. Rabies-vaksinen spres ved at revemat, i form av kyllinghoder, slippes fra fly. Foreløpig er dette gjort over store områder i Frankrike og Belgia.

Skarpe advarsler

På et forsøksområde i Belgia ble følgende skilt satt opp: «Hold hunden Deres i bånd. Ikke rør åtene. Hvis De kommer i kontakt med åtene bør De kontakte lege eller helsemyndigheter.» Det ble ikke fortalt noe om hvordan åtene så ut eller hva de inneholdt.

EU sier alltid ja

Hittil har EU-kommisjonen hatt fem søknader om markedsføring om genmodifiserte organismer. To for en grisevaksine, en for genmodifisert raps, en for tobakk og en for rabies-vaksine. Så langt har ingen blitt besvart med nei, til tross for tildels sterke protester fra forskere.

Et kjempe-eksperiment

Ruth McNally underviser i genetikk og jus ved University of West England i Bristol. Hun mener vaksinen kan være både helse og miljøskadelig, og betegner utsettingen som et kjempe-eksperiment.

– I geografisk utbredelse er dette den største utsettingen av en genmodifisert organisme i Europa, og også en av de største i verden sier hun. McNally peker på en WHO-rapport som sier at sist et menneske døde av rabies i EU, var i 1977. Hun betegner vaksinen som «et produkt på leting etter et marked».

Strengere vern av Antarktis

For første gang blir et helt kontinent vernet mot mineralvirksomhet. I tillegg skal Antarktis beskyttes mot fangst og ekspedisjoner.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Nye forskrifter for vern av miljøet i Antarktis er vedtatt i statsråd. Dette vil, ifølge Miljøverndepartementet, gi Norge et regelverk som er i tråd med miljøvernprotokollen under den internasjonale Antarktistraktaten.

Miljøvernminister Thor-

bjørn Berntsen betegner det som en milepæl at det nå vil bli forbud mot all mineralvirksomhet i Antarktis. Det er første gang i historien at et helt kontinent får et slikt vern.

40 ganger større enn Norge

Flora og fauna i Antarktis er begge svært sårbare, og er fredet. Det er forbudt å samle inn, eller på annen måte gjøre skade på planter og dyr, men de nye reglene åpner for innsamling og fangst til forskningsformål.

Den nye miljøforskriften, som er akseptert av landene med territorier i Antarktis, skal sikre bevaring av villmark og

estetiske verdier på et kontinent på 12 millioner kvadratkilometer, eller omtrent 40 ganger Norges størrelse.

Ekspedisjoner må rydde opp

Det vil bli stilt strengere krav til ekspedisjoner som skal til Antarktis. Ekspedisjonene plikter å gjøre seg kjent med spesielt verneverdige områder, kulturminner og historiske steder.

Alt avfall som ekspedisjonene produserer må bringes ut av Antarktis ved hjemreise. Den nye forskriften vil tre i kraft straks, heter det fra Miljøverndepartementet.

Store eiketrær

Eiketrærne kan bli dobbelt så store som i dag med økt drivhuseffekt.

Det antyder et forsøk gjennomført av engelske forskere, i samarbeid med Landbruksdepartementet, skriver Daily Telegraph.

I løpet av to år ble eiketrærne som ble plantet i forsøket fire meter høye – tre ganger så mye som eiketrær som vokser under normale forhold. I forsøket var innholdet av karbondioksyd (CO₂) i lufta dobbelt så høyt som normalt.

Trærne fikk også dobbelt så mye løv som vanlig. Forskerne antar at en voksen, engelsk eik kan doble sin høyde innen 2100, hvis CO₂-nivået i atmosfæren doubles. Hvis forskerne får rett, vil eikene rage 60 meter over bakken!

- Gasskraftverk er ulønnsomt

-Det blir ikke noe gasskraftverk i Norge hvis det skal ilegges en CO₂-avgift på linje med annen olje- og gassinudstri, sier seniorforsker Torstein Bye i Statistisk sentralbyrå til N&M Bulletin.

N&M Bulletin
Oddvar Lind

–Hvis et gasskraftverk blir ilagt samme avgifter på utslipp av karbondioksyd (CO₂) som olje- og gasssektoren i Nordsjøen, blir det for dyrt å bygge et slikt kraftverk i Norge. En CO₂-avgift vil utgjøre 13 øre/kWh, og bidra sterkt til at de totale utgiftene blir for høye, sier Bye.

–Det vil derimot lønne seg å bygge ut rørledninger og eksportere naturgass til våre naboland når etterspørselen kommer opp i en gassmengde som tilsvarer 25 TWh (milliarder kilowattimer) eller mer. Det vil også gi en bedre energiutnyttelse av gassen og redusere

utslippene av klimagasser på nordisk basis, sier Bye.

Forskeren har gjennomført en undersøkelse om naturgass i det nordiske kraftmarkedet sammen med forskerne Tor Arnt Johnsen og Hans Terje Mysen. Bye er også leder for Nordisk Råds energiforskningsprogram.

Slår kraftig ut

–CO₂-avgiftene vil slå kraftig ut i el-prisen fra et gasskraftverk. I tillegg til avgiften kommer kostnader til utbygging av overføringsnettet lokalt og regionalt, samt kostnader til å eksportere kraften. Det koster for eksempel åtte til ti øre/kWh å transportere kraft til Åbo og Helsingfors. Hvis aktørene i markedet opptrer økonomisk ansvarlig, blir det ikke noe gasskraftverk i Norge, med mindre gassprisen blir satt svært lavt, konkluderer Bye.

Han sier det er uklart hva selskapet Naturkraft har tatt med i sitt regnestykke under planleggingen av ett eller flere gasskraftverk, med en samlet kapasitet på fem TWh.

–Fra 2005 vil dessuten nye elek-

trisk kraft bli frigjort i Norge når de «billige» kontraktene til den kraftkrevende industrien løper ut og prisene går opp. En del av denne kraften vil konkurrere i pris og linjekapasitet østover. Vi kan også effektivisere dagens el-produksjon i Norge, og eventuelt bygge ut ny kapasitet som tilsvarer fem – seks TWh. Det vil dekke en del av veksten i etterspørselen etter kraft innenlands, legger han til.

Bør vente litt

–Hvis vi venter til etterspørselen etter elektrisitet og prisene i Sverige og Finland stiger noe, vil det lønne seg å eksportere gass i rørledning til våre naboland, sier Bye.

Han legger til at Sverige, Danmark og Finland har bred erfaring med varmekraft og godt utbygde distribusjonsnett. Det innebærer at disse landene får en langt bedre utnyttelse av gasskraften enn det som er mulig i et gasskraftverk på Kolsnes eller Kårstø. Der vil store mengder verdifull spillvarme gå tapt.

–Det er en illusjon å tro at

man kan få lokalisert industri eller annen næringsvirksomhet av betydning til disse stedene for å utnytte spillvarmen, mener han.

Reduserte CO₂-utslipp

Bye regner med at utslippene av CO₂ i Norden kan gå ned med åtte til ni prosent fram til 2010 hvis det åpnes for handel med naturgass i landene og avgiftsnivået holder seg som i dag.

–Det skyldes at gassen vil erstatte olje og kull som brensel i kraftverkene i våre naboland. Dermed vil vi komme nærmere vedtatte mål i klimapolitikken. Det bør være mulig å få til en felles, nordisk klimavtale om dette, avslutter Bye.

Også fra finsk side er det gitt uttrykk for at prisen på gassbasert elektrisitet fra Norge blir for høy. I en samtale med NRK radio sa toppsjefen i den finske kraftgiganten Imatran Voima at utsiktene for en avtale om gasskraft fra Norge til Finland var én til tre.

- Miljøavgifter gir økte miljøproblemer

Høyere miljøavgift på olje i Norge vil øke drivhuseffekten, mener Norsk Petroleumsinstitutt (NPI).

N&M Bulletin
Geir Kristian Lund

NPI er bekymret for at myndighetene planlegger økte miljøavgifter på fyringsolje. I et brev til Torbjørn Berntsen viser instuttet til et intervju hvor Berntsen antydte en slik økning. Hensikten vil være å hindre en større overgang fra elektrisk oppvarming til oljefyring.

Men NPI hevder tvert i mot at avgiftsøkning på fyringsolje vil føre til økte utslipp av CO₂ til atmosfæren.

Økt avgift på fyringsolje vil føre til overgang fra olje til elektrisitet. Det vil igjen redusere eksporten av vannkraft, påstår NPI.

Konsekvensen av dette er økt bruk av kullkraft utenfor Norge, skriver direktør Erik Birkeland i NPI i brevet.

–Våre beregninger viser at høye CO₂-avgifter på olje og kull i utlandet vil føre til økt eksport av vannkraft, sier Birkeland til N&M Bulletin.

Nye indisier på drivhuseffekt

En ny rapport slår fast at jordas temperatur øker på grunn av utslipp av klimagasser. Og årstidene endres som følge av utslippene.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

David Thomson, forsker ved AT&T Bell-laboratoriet i New Jersey, har lagt fram rapporten. Den går klart i mot de som hevder at temperaturøkningen på 1900-tallet har vært helt normal, skriver New Scientist.

Thomson har funnet ut at

økt solstråling ikke er årsaken til at jordas 0,6 grader Celsius varmere i dag enn ved århundreskiftet. Dette er en teori flere skeptikere har holdt som en sannsynlig årsak til oppvarmingen.

Nye årstider

Rapporten hevder også at de økte utslippene av karbondioksyd (CO₂) endrer årstidene. Fram til det tidlige 1900-tallet, var det en tendens til at årstidenes begynnelse kom senere og senere på året. Men etter 1940 har det vært en dramatisk endring, mener Thomson.

- Pinlig plan for Johnsen

Miljøbevegelsen og skogbruket er for en gangs skyld enige: de vil ha en betydelig utvidelse av barskogvernet. Organisasjonene er svært misfornøyd med Finansdepartementets (FD) trenering av verneplanen for barskog.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

I et brev til FD ber Norges Skogeierforbund, Norskog og Naturvernforbundet om et snarlig møte med finansminister Sigbjørn Johnsen. Etter det N&M Bulletin kjenner til, vil et slikt møte finne sted den 1. juni.

Bakgrunnen er at de tre organisasjonene er svært misfornøyd med de stadige utsettelsene av den bebudede stortings-

meldingen om en utvidet verneplan for barskog.

–En pinlig sak for regjeringen, mener Thor Midteng, fagkonsulent i Naturvernforbundet.

Vil ha betydelig utvidelse

I brevet krever partene i fellesskap «en substansiell utvidelse av barskogvernet, fordi vern er en viktig del av et bærekraftig skogbruk».

–Regjeringen sitter i gapestokken i denne saken, sier Midteng til N&M Bulletin. Han er glad for at skogbruket og Natruvernforbundet er blitt enige om en utvidelse. Samtidig er han oppgitt over at FD ikke vil bevilge flere penger, og istedet sier at Miljøverndepartementet (MD) må betale et utvidet vern innenfor sine eksisterende rammer.

–Dersom MD får regningen vil det gå ut over nasjonalparkplanen, sier han.

Midteng mener FDs handlemåte er uakseptabel fordi alle parter er enige om at verneplanen for barskog ikke er god nok.

–Hvorfor kan ikke FD innse at dette må koste penger? Når skogeierne og Naturvernforbundet endelig er blitt enige, blir FD nærmest som en stat i staten, ved at departementet trenerer saken, sier han.

Pinlig lys internasjonal

Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, OECD, kommer i en rapport med to hovedanklager mot Norges miljøpolitikk: Rovviltforvaltningen og barskogvernet.

Midteng mener FD er i ferd med å sette Norge i en pinlig situasjon også internasjonalt.

–Alle har forstått at dette er viktig. Og alle aktører venter utålmodig på en avklaring, sier han.

Sterke reaksjoner

Skog- og miljøorganisasjonenes felles krav om en betydelig utvidelse av barskogvernet har falt mange tungt for brystet. De ønsker en Bastesen også i skogbruket.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Mens enigheten mellom Norges Skogeierforbund, Norskog og Naturvernforbundet er hilst med glede fra naturvernhold, er ikke begeistringen like udelte blant skogbruksfolk. Såvel forskere som lokale skogeierforeninger har reagert.

Skuffet forsker

–Jeg er skuffet over Norges Skogeierforbunds holdning til barskogvern. Klassisk fredning

av barskog er ingen løsning på de økende miljøproblemer vi står overfor, sier forsker ved Norsk institutt for skogforskning, Anne Merete Furuberg Gjeldtjernet, til avisen Nationen. Hun mener at nesten all urskog er hogd. Det er viktigere å få landskapsøkologiske prinsipper inn i all skogsdrift, mener hun.

Vil ha en «Bastesen»

Under årsmøtet i Nidarå Tømmersalgslag i slutten av april, ble det etterlyst en «Bastesen» i skogbruket. «En som kan hamle opp med dem som ikke skjønner hva et bærekraftig skogbruk er», ifølge Telemark Arbeiderblad.

Lederne i Drammensdistriktets Skogeierforening (DS) skvatt i stolene sine da innhol-

det i brevet ble kjent, skriver Drammens Tidende. Spesielt punktet om at en såkalt substansiell utvidelse av barskogvernet aksepteres, sendte sjokkbølger inn i DS. Ledern i DS, Lars Wilhelm Grøholt, er ingen tilhenger av å snakke med Naturvernforbundet. Istedet mener han at næringen bør samarbeide med Verdens Naturfond.

Pollen verst i byer

Det er farligst for pollenallergikere å bo i byer. Lunge- og allergiklinikken ved Hud- og sykehus i Sverige har bevist at nitrogendioksid forsterker og forlenger den allergiske reaksjonen. (MiljøAktuelt)

Miljø på nettet

I denne spalten presenterer vi steder på Internet som handler om miljø.

Bærekraft

Kommisjonen for bærekraftig utvikling har sine sider på Internet. Du finner den på [gopher://gopher.undp.org:70/1/ecos-ocdocs/csd/](http://gopher.undp.org:70/1/ecos-ocdocs/csd/). CSD huser også flere internasjonale avtaletekster. Prosjekt Alternativ Framtid, som blant annet har arbeidet med «det økologiske rom», finnes på adressen <http://www.af.nfr.no/>

Miljøbase

I Arendal og mange andre steder i verden finnes sentre for Global Resource Information Database: <http://pan.cedar.univie.ac.at/gopher/GRID/grid.html>

N&M Bulletin

Du finner oss under menyen «Magazines» på Teleposts Scandinavia Online: <http://www.telepost.no/Welcome.html>. God fornøyelse!

Storfare for ulykke

Det er 20 prosent fare for at USA blir rammet av en større orkan eller jordskjelv i 1995. Amerikanske forsikringselskap må sette til side åtte milliarder dollar i året, for å sikre seg mot framtidige katastrofer. Det sier Karen Clark, leder av senteret for anvendt forsikringsforskning i Boston, ifølge The National Underwriter.

Clark sier det ikke var stor interesse for katastrofemodeller for bare ti år siden. Senterets modeller simulerer konsekvensene av en rekke forskjellige orkaner, jordskjelv eller stormer.

Sjansen for å vinne førstepremie i Lotto er 0,00000004 prosent.

Drivhuseffekten blir sterkest i Norge

Temperaturen kommer til å stige kraftig rundt Arktis de neste tiårene. I Norge vil temperaturen øke dobbelt så raskt som jordas middeltemperatur. Det viser nye klimamodeller.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

På klimakonferansen i Berlin i april, la Hadley-senteret i England fram nye beregninger for hvordan temperaturen på jorda kommer til å utvikle seg.

– Våre beregninger viser en temperaturøkning på 0,2 grader Celsius hvert tiår, sier Dave Bennett, leder for klimasenteret, til N&M Bulletin.

Økningen varierer sterkt rundt om i verden. Modellen spår at temperaturen i Arktis øker tre ganger så raskt som middeltemperaturen, mens temperaturen i Norge vil øke

dobbelte så raskt.

Bennett er ikke i tvil om at økningen kommer, hvis det ikke skjer en plutselig endring i klimapolitikken.

Kaldt over havet

Ifølge Bennett blir det varmere over landområdene, og kaldere over enkelte hav. For eksempel vil det bli kaldere over Nord-Atlanteren, som følge av endring i Golf-strømmen.

Bennett regner videre med at det blir fuktigere nord og sør for tropene. De sørlige tropene vil antakelig bli tørrere.

Katastrofe i Amazonas?

Hadley-senterets modeller tilbakeviser teoriene om at regnskogen i Amazonas er viktig for verdens klima.

– Hvis regnskogen i Amazonas forsvant, ville det ikke få stor betydning på en global skala, selv om de regionale endringene ville vært katastrofale, sier Bennett.

Bennett forventer ingen sto-

re endringer i framtidige anslag over hvordan drivhuseffekten kommer til å utvikle seg.

Catherine Senior, seniorforsker, ved Hadley-senteret, legger til at resultatene som ble presentert i Berlin er foreløpige.

– Her har vi bare presentert temperaturendringer. Viktige tema som regn og jordfuktighet er også en del av beregningene. Uansett må vi ha bedre detaljkunnskap enn i dag, og vi arbeider for å forbedre modellene.

Beste modell til nå?

Hadley-forskerne mener deres klimamodell kanskje er den beste som er presentert til nå. Den nye modellen har klart å gjenskape temperaturutviklingen fra 1860 og fram til i dag.

– Men det er vel ikke så vanskelig å få en oversikt over hvordan været har vært?

– Jo, det har vært et betydelig problem tidligere, og var en innvending mot de modellene

som ble brukt. Nå har vi i stor grad forbedret dette punktet, sier Senior.

– Det er en voldsom forskjell mellom de scenariene Hadley trekker opp, og de politiske debattene her?

– Jeg tror folk tar klimaproblemet alvorlig, men det er nok uunnngåelig at det er et misforhold mellom det vi viser av resultater og det politikerne vedtar.

Nytt prosjekt

Senteret skal nå gå i gang med et nytt prosjekt, hvor detaljberegninger skal stå i fokus.

– Vi håper at vi kan vise fram betydelig bedre resultater neste gang FN's klimapanel legger fram en rapport, noe som skjer mot slutten av dette tiåret, avslutter Senior.

Modeller utviklet ved Universitetet i Hamburg viser for øvrig omtrent det samme som forskningen på Hadley-senteret.

Sjøfartsdirektøren kritisk til forskning

Sjøfartsdirektør Ivar Manum kom nylig med kraftig kritikk av forskningen om miljøtiltak i skipsnæringen.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

På et seminar i Norges Rederiforbund forrige uke, slo sjøfartsdirektøren med slegge mot forskningsprogrammet, som har vært en storsatsing fra næring og myndigheter de siste fire årene. Rundt 150 millioner kroner er brukt på forskning, hvorav en fjerdedel har vært offentlig støtte.

Manum mener prosjektet ikke har konsentrert seg nok om kjernesporsmål, områder hvor Norge kunne fått gjennomslag i den internasjonale skipsorganisasjonen (IMO).

– Programmet har ikke lykkes helt fordi det har gått alt for mye i bredden, sier Manum.

Han er ikke optimistisk på Norges vegne når det gjelder å få gjennomslag i IMO for økte miljøkrav til skip.

– Forskerne må presentere sine resultater på en slik måte at det gir aksept for regelendringer. Det er ikke enkelt. Forskerne har lett for å gå av sporet, sa Manum.

Reduserte utslipp

Forskningsprogrammet presenterte samtidig flere av sine resultater. Det ble rettet mest fokus mot reduksjon av de helse- og miljøfarlige nitrogenoksidene (NO_x). Slike utslipp kan omtrent halveres ved bruk av

ny teknologi som er utviklet i Norge.

Ved justering av båtmotorene kan utslippene av NO_x reduseres med 20 til 30 prosent. Ifølge administrerende direktør Arnold Hansen i Marintek koster dette titaket svært lite.

- Mer målrettet

Deler av forskningsprogrammet «Miljøvennlige skip» skal føres videre. Blant annet gjelder det utredninger om forskjellig avgiftsnivå på skip etter hvilke miljøtiltak som er satt i verk.

– Vi må jobbe videre, men i en avgrenset og målrettet form, presiserte Manum.

Øko-suiter

Det finske hotellet Ramada Presidiet har bygget åtte øko-suiter, skriver Finlands Natur. I suiteene kan gjestene sortere avfall i ulike bønner. Håndklær og toalettpapir er resirkulert, og på toalettene kan man velge mellom å spyle ned med lite eller mye vann. Økosuiteene koster ikke mer enn andre rom.

Nye medisinerplanter funnet

Sju planter som kan brukes innen medisin er funnet langs Cataniapo-elva i Venezuela.

Funnet er gjort av forskere som deltar i det såkalte Amazonas-prosjektet, som finansieres av myndighetene. Forskerne studerte 550 høyerestående planter i regnskogen, og fant hele 37 nye plantearter. Sju av disse kan brukes til å senke blodtrykket.

Prosjektet har et ambisiøst mål: å utvikle og bevare de store, sørlige områdene i Venezuela, å introdusere en bærekraftig utvikling samtidig som prosjektet åpner for å utnytte nye naturprodukter.

Det finnes fortsatt hindringer. Hæren har en «strategisk tilstedeværelse» i grenseområdet, og prosjektet befinner seg i områder hvor regnskogens tradisjonelle innbyggere holder til.

– Deres rettigheter må respekteres, sier Nelson Ferrigni, farmasøyt i Amazonas-prosjektet. (IPS)

Studentkafene og Naturverngruppa på Universitetet i Oslo samarbeider om miljøtiltak på kantinen.

Flyndreospen virket ikke

Genoppfinnelsen flyndreosp er blitt en fiasko. Flyndra har likevel ikke noe gunstig innvirkning på trærns evne til å holde varmen. Nå prøver forskerne på genspleising mellom planter og osp i stedet.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Norsk institutt for skogforskning (Nisk) har utført to forsøk med en osp som er tilsatt gen fra flyndrefisk. Genet skulle gjøre at ospen tålte kulde bedre, og dermed kunne spre seg til nordligere breddegrader.

Men i et brev fra Nisk til Miljøverndepartementet (MD), går det fram at de to fryseforsøkene ikke avslørte noen forskjell mellom vanlig osp og flyndreospen.

Nisk skriver til MD at det er tvilsomt om instituttet kommer til

å gjennomføre flere forsøk med flyndreosp.

Nye plante-forsøk

Nisk har imidlertid satt i gang et forsøk med plantearter som har liknende antifrostgener som flyndre. Nisk mener disse genene er mer interessante. «Vi vil sannsynligvis prioritere studier av slike proteiner og deres virkninger (...) i årene som kommer», heter det i brevet til departementet.

EU: EU vil ha med industrien på avtaler om reduserte CO₂-utslipp, skriver Information.

Amoco Norway Oil Company

GRØNT SPA'TAK - sommarjobb med meining-

Bak prosjektet står Natur og Ungdom og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. I 1993 - 94 var tilsaman 280 ungdomar med på Grønt Spa'tak.

Tidsrom	: mai til september
Lengde	: minimum to veker
Løn	: kost, losji og 500 kr. veka
Aldersgrense	: mellom 16 og 25 år
Påmeldingsfrist	: 20.mai

Praktisk alliansebygging gjennom å møte folk og arbeida saman er den beste måten å bryta ned fordomar på.

Norsk landbruk treng fleire hender i arbeid - ikkje fleire maskinar.

" Det går den vegen du sparkar høna"

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Kristian Augusts gate 19
0164 Oslo

Tlf: 22 20 22 48, Faks: 22 11 47 78

Raufoss AS

Avgiftning og kontroll av utslipp og forurensninger er en vesentlig del av produksjonsprosessen i en moderne industribedrift.

Tillitsskapende miljøvern-anstrengelser fremmer:

– De ansattes trivsel.

– Medarbeidernes respekt for verdier.

– Bedriftens positive forhold til omverdenen.

På Raufoss er Miljøvern et Moment i Markedsføringen.

Raufoss AS

Ørretelv ødelagt av utbygging

Fisket i en av landets beste ørretelver går mot slutten, etter at Oslo Energi bygde ut elva.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Fisket i Aurlandselva, som var en av landets rikeste ørretelver, er på det nærmeste slutt, skriver nyhetsbyrået NewsWire. Mens det på 1960-tallet kunne bli fisket opptil to og et halvt tonn laks i sesongen, blir det nå knapt fisket hundre kilo. Fangstene av sjøørret er redusert med 75 prosent, fra fire til et knapt tonn i samme periode.

Lavere temperatur

Det dårlige fisket skyldes hovedsakelig lavere temperatur og endringer i vannmengden, skriver seksjonsjef i Norges vassdrags- og energiverk, Ar-

ve M. Tvede i bladet Norsk Geografisk Tidsskrift.

Tvede påpeker at fisket også har gått tilbake i flere andre elver i området, men at Aurlandselva skiller seg ut.

Gytegropene ødelegges

I tillegg til at fisken ikke biter fordi vannet er blitt for kaldt, går fiskebestanden tilbake. Gytegrøpene tørker ut og fryser om vinteren når vannstanden senkes for å fylle opp magasinene. Til nå er det observert 60 prosent nedgang i gytebestanden.

Seilskip i vinden

Frakteskip med både seil og motor, såkalte hybridskip, kan bli populært, spesielt hvis miljøavgiftene på fossile brenslers øker, ifølge organisasjonen Transport & Environment i Belgia.

Fortidsfuru funnet

En ny planteslekt fra dinosaurenes tidsalder er oppdaget i Australia. Funnet betegnes som en av de største botaniske sensasjoner i dette århundret.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

I fjor oppdaget en australsk oppsynsmann noen merkelige trær i en dyp elvedal i nærheten av Sidney.

Skogholtet bestod av omlag 40 furutrær ingen hadde sett maken til før. Botaniske analyser viste etterhvert at trærne tilhører en familie som fram til nå bare er kjent som fossiler.

analyser viser at arten er over 90 millioner år gammel, og at den var vanlig i regnskogene i Australia og på Tasmania fram til for 30 millioner år siden.

Et mysterium

Forskerne kan ikke forstå hvordan Wollemi-furu har kunnet overleve i Australia i 90 millioner år med tildels store klimatiske endringer.

– Dette er et mysterium, sier Dr MacPhail ved Australian National University.

Ironisk nok er det nå nysgjerrige besøkende som representerer den største trusselen for den 90 millioner år gamle arten, skriver bladet ANU Reporter.

90 millioner år gamle

Trærne, som har fått navnet Wollemi-furu etter nasjonalparken hvor de ble funnet, har eksistert på jorda siden dinosaurene vandret rundt. Pollen-

TRUER: Greenpeace hevder at flere i-land prøver å oppheve det internasjonale forbudet mot giftig avfall, skriver IPS.

Finsk ørret kan forsvinne

Finske ørretarter er i ferd med å forsvinne helt. Samtidig er det satt i verk tiltak for å redde lokale laksestammer i Nordland.

N&M Bulletin
Jens Petter Toldnæs

Ørreten holder på å forsvinne fra Finlands elver og bekker. De lokale bestandene mister sin livskraft når antallet fisk blir for lite, skriver bladet Finlands Natur. Selv om ørreten fremdeles forekommer i hele landet, er den forsvunnet fra mange vassdrag der den før var

vanlig. Ørretbestandene er genetisk tilpasset det området de kommer fra. Derfor er det ikke bare å sette ut ny fisk dersom ørreten forsvinner fra et vassdrag.

Flere årsaker

Tilbakegangen for de naturlige ørretstammene har mange årsaker. De viktigste er dårligere vannkvalitet, vandringshindre i elvene, et alt for effektivt fiske og dreneringer.

I den siste rapporten fra Vilt- og fiskeriforskningsinstituttet ble det påvist en kraftig tilbakegang i antallet stammer. I tillegg var mange av de eksis-

terende bestandene sterkt truet.

Kortsiktig tiltak

Et stort antall ørretstammer krever nå akutt handling for fortsatt å kunne eksistere. Et kortsiktig, men viktig tiltak, er å opprette beskyttede genbanker i fiskeutklekkingsanlegg. Dette er en dyr metode, som ikke sikrer arten på lang sikt dersom de negative faktorene fortsetter å virke.

Norsk laks i levende genbank

I Norge er det nå satt igang et midlertidig tiltak for å redde

lokale laksestammer i Nordland. Lakserogn fra de parasittsmittede elvene Vefsna og Fusta er overført til Statkrafts settefiskanlegg på Bjerka. I en periode framover fungerer anlegget som en levende genbank for de truede elvene, melder Direktoratet for naturforvaltning.

Mer økologisk

Regjeringen i Sverige har bestemt at ti prosent av all jordbruksproduksjon skal være økologisk innen år 2000, skriver Information.

MD feilinformerer

DEBATT
Arne Gravanes, De Grønne

Underdirektør i Miljøverndepartementet (MD), Jostein Aanestad, påstår i et innlegg i N&M Bulletin 28. april at økt forbrenning av plast ikke fører til økte dioksin-utslipp. I beste fall må dette skyldes uvitenhet.

En fersk forskningsrapport fra USAs forurensningstilsyn, konkluderer med at avfallsforbrenning står for 95 prosent av dioksindannelsen. Dette er det sentrale i denne saken, ikke hvor mye som slippes ut gjennom pipa.

Dioksiner er verdens giftigste stoffgruppe. De dannes i forbrenningsprosesser hvor klor inngår. Hvor mye som dannes avhenger blant annet av mengden klor og forbrenningstemperatur.

Aanestad viser til at utslippene fra norske forbrenningsanlegg er redusert med 50 prosent fra 1990 til 1993. De tallene han refererer til er utslipp til luft. Han utelater det faktum at dioksiner som renses vekk, ikke forsvinner. De havner derimot på fyllinga når slik som rensefilter etterhvert skiftes ut.

Deponier er slett ikke hermetisk lukket. Både via flyveaske og avrenning forflytter

dioksiner seg fra deponier ut i naturen. Avløpsvannet ender kanskje i fjorden, og dioksinerne til slutt i fiskegryta på midt-dagsbordet.

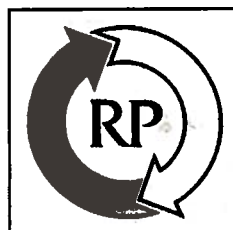
Det er ingen tvil om at økt forbrenning av plast vil gi økt dioksindannelse. Dessuten betyr myndighetenes satsing på forbrenning at materialgjenvinningen forsinkes. Gjenvinning er mer gunstig enn forbrenning. Dette trodde jeg ærlig talt at MD var klar over.

ENØK - BEVISST ENERGIBRUK

Vil du vite hvordan du kan redusere energikostnadene dine, ta da kontakt med:

TROMS FYLKESKOMMUNES ENØK-FOND
TLF.: 77 63 60 11

BEVAR OZONLAGET!

Returprosjektet er et landsomfattende mottak av brukte KFK-gasser for miljøsikker gjenvinning og destruksjon.

RETURPROSJEKTET
Godkjent mottak av regulerte kuldemedier
Horgenveien Tlf.: 32-700 260
3300 Hokksund Fax: 32-700 259

Hallingdal Renovasjon
Vi støtter lokallaget
i Hallingdal

PAVA FINNESS ANS.

Velkommen
til

Norsk skipsfart støtter Naturvernforbundet!

SKIPSKONSULENT AS
SHIP DESIGN CONSULTANTS

Damsgårdsgt. 167-169
5031 Laksevåg
Tlf 55 34 60 00
Fax 55 34 36 55

VIKING SUPPLY SHIPS A.S.

Owners of Offshore Servicevessels and Drilling Rigs • Marine Consultants

POSTAL ADDRESS: P.O. BOX 9, N-4601 KRISTIANSAND, NORWAY • OFFICE: VESTERVEIEN 15 B
TELEPHONE: +47 38 02 23 40 • TELEX: 21515 BENDT N • TELEFAX: +47 38 02 57 87 • REG.NO. 951408743

NATURVERNFORBUNDET

Vi har ledig fast stilling som

MEDLEMSANSVARLIG

Liker du å snakke med folk og yte god service, kan du markedsføring, er kjent med EDB og databaser – da kan vi tilby deg en meget spennende og utfordrende jobb i Norges Naturvernforbund.

Medlemmene er Naturvernforbundets viktigste politiske og økonomiske faktor. Vår medlemspleie og medlemsverving er med på å sikre vårt miljøpolitiske arbeid inn i neste århundre.

Vi vil nå utvide org.avdelingen med en kreativ og engasjert medarbeider som skal ha ansvar for disse tre hovedområdene:

- medlemsverving
- medlemspleie
- medlemsregisteret

Du bør kunne vise til erfaring og tidligere oppnådde resultater.

Vi kan tilby et spennende arbeidsmiljø. Stillingen avlønnes i tr. 20 – 27 (175.300 – 201.000) i statens lønnsregulativ.

For ytterlige opplysninger kontakt org.sekr. Reidar Evensen eller org.sjef Jan M. Vevatne, tlf. 2271 5520.

Søknad sendes innen 19. mai til Norges Naturvernforbund, v/Jan M. Vevatne, Boks 2113 Grunerløkka, 0505 Oslo

Miljøkalender

9. – 13. mai: Waste is money - invest it in Poznan! Internasjonal konferanse om avfallsbehandling, Poznan. Info: +48 – 61 – 536 805.

22. – 23. mai: The international conference on climate change, Washington. Årlig konferanse om klimaspørsmål. Tlf: 0951 – 301 695 3762.

28. mai – 1. juni: Mining and the environment. Konferanse i Ontario. Info: +1 – 705 – 673 6572.

30. mai – 1. juni: Taking nature into account. Konferanse om hvordan nasjonalregnskapet kan reflektere miljøkostnader. Arrangert av Verdens Naturfond, EU og Romaklubben. Mer info: 095 44 – 1400 281 018.

30. mai – 2. juni: Energy '95. Konferanse om effektiv energibruk, arrangert av det danske energibyrået. Mer info: Poul Nilsen, +45 – 7592 2566.

1. – 2. juni: Waste to energy. Internasjonal konferanse i Fredericia, Danmark. Info: +45 – 3391 4491.

6. – 7. juni: Seminar om biologisk mangfold, Stryn. Arrangør: Jostedalsbreen nasjonalparksenter, tlf. 5787 7200.

6. – 7. juni: Den fjerde ministerkonferansen om Nordsjøavtalen avholdes.

7. – 9. juni: Miljøgeologisk konferanse 1995 i Bergen. Arrangert av Geologisk Institutt, Universitetet i Bergen, tlf. 5554 4240.

10. – 11. juni: Vassdrags-treff ved Tovdalselva. Arrangert av Tovdalsvassdragets Verneutvalg. Mer info: Geir M. Kjøien, 3702 6869.

12. – 13. juni: Gasskonferansen i Bergen. Mer info: 5523 9282.

15. – 16. juni: Internasjonal HKFK-fri konferanse i Oslo. Arrangør: Plastindustriforbundet, 2296 1091.

22. – 23. juni: Miljøvernministermøte i EU.

22. – 25. juni: Naturarvting og landsmøte i Norges Naturvernforbund, Florø. Mer info: Reidar Evensen, 2271 5520.

25. – 28. juni: Konferanse om miljøgifters virkning på organismer, København.

26. – 30. juni: Acid Reign 95? Internasjonal konferanse

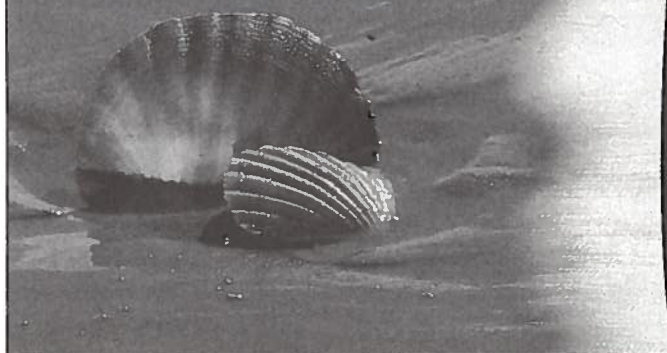
Norsk skipsfart støtter Naturvernforbundet!

**SALTHAMMER
BÅTBYGGERI A/S**
6390 VESTNES

SKAN-EL
SKIPSPROSJEKTERING
KONSULENTVIRKSOMHET

MØRERUTENE A/S
PB 8267 SPJELKAVIK
6022 ÅLESUND

A/S Norske Shell
– et integrert
oljeselskap

A/S Norske Shell er et fullt integrert oljeselskap, som deltar i alle ledd av norsk oljevirksomhet, fra undersøkelse og produksjon til raffinering, forsyning, markedsføring og distribusjon. Selskapet har deltatt aktivt i leting etter olje og gass på den norske kontinentalsokkelen siden de første seismiske undersøkelsene ble foretatt i 1964.

Norsk skipsfart støtter Naturvernforbundet!

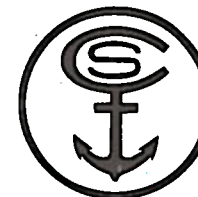
**Sjøvegen på
første klasse**

FYLKESBAATANE
I SOGN OG FJORDANE

C. H. Sørensen & Sønner AS

SHIPOWNERS AND MANAGERS

Belships Company Limited Skibs-A/S

**BORRE
HAVARI-
VERN-
SKOLE**

POSTBOKS 70 • 3191 HORTEN

TELF. 33 07 32 04

FAX. 33 07 32 05

**VESTFOLD
FYLKESKOMMUNE**

**BRATTVAAG
SKIPSVERFT AS**

Nestlé

BONA SHIPPING

Bona Shipping AS
Rådhusgaten 27
Postboks 470 Sentrum
0105 Oslo

Color Line

**BERGEN
HULL CLUB**

BERGENS SKIBSASSURANSEFORENING

SIEMENS

**NILS HUGO SAND
GOLIAT SHIPPING**

EIGERSUND HAVN

Norsk skipsfart støtter Naturvernforbundet!

THE LINE OF YOUR CHOICE

Specialized Ro-Ro services covering

- Europe
- Australia
- New Zealand
- United States
- Far East
- West Africa
- Middle East

The Ultimate Concept in Liner Shipping for now and the future.

Wilhelmsen Lines AS
Olav V's gate 5, 0113 OSLO.ALLE TYPER REPARASJONSARBEIDER
PÅ SKIP

FORLENGELSER - OMBYGGING

DOKK: L 180 M, B 36 M, D 6,1 M

God krandedrining med bla
2 stk kraner à 90 tonn til senter dokk

TA KONTAKT MED

P.O. Box 115 Vågsbygd, 4802 Kristiansand S Norway.
Tel. (47) 38 08 82 00 Fax. (47) 38 08 50 12

a company within

the Swede Ship Group

nesoddbåtene
A/S Nesodden - Bunde fjord Dampskipsselskap
Stranden 1, 0250 Oslo

VI STØTTER
NATURVERNFORBUNDETS
ARBEID FOR OMLEGGING
AV TRANSPORT FRA
VEI TIL SJØ

MONGSTAD ENGINEERING A/S
KVASSNESVN.11
5100 ISDALSTØ

REDERIET HARALD SÆTRE A/S

SOLSTRAND A/S
6393 TOMREFJORD

Tønsberg Havn

KARSTEN MOHOLT

BORGE HAVNEVESEN

AGDER SKIP OG INDUSTRISERVICE
PB 242
4621 KRISTIANSAND

SCS
Stolt Comex Seaway A/S
Skogstøstraen 37
P.O. Box 740
4001 Stavanger, Norway

Norsk skipsfart støtter Naturvernforbundet!

THE WORLD WIDE SHIP AGENCY NETWORK

Gotaas-Larsen

VEST SANDBLÅSING A/S

7240 FILLAN

TLF: 72 44 15 00 FAX: 72 44 14 05

DEN NORSKE KRIGSFORSIKRING FOR SKIB

- GJENSIDIG FORENING -

(The Norwegian Shipowners Mutual War Risks Insurance Association)

PHILLIPS PETROLEUM COMPANY NORWAY
P.O. BOX 220, N-4056 TANANGER, NORWAY

More og Romsdal Fylkesbåtar

BIRGER GRAN
BERGEN - NORWAY

A/S NORSKE TELEKTRON

NORSKE SKIPSVERFT
NORWEGIAN SHIPBUILDERS
SALES AND MARKETING ORGANIZATION
PORTUGAL 1 - P.O. BOX 551 - 4-200 - BODEN, NORWAY
TEL. +47 66 91 07 11 FAX +47 66 91 03 30TESS
Pb 543
3412 LIERSTRANDASABB MOTOR A/S
PB 40
5031 LAKSEVAG

E. B. LUND & CO. A/S
SHIPBROKERS
Est. 1927

Tlf: 22 37 84 90
Fax: 22 37 80 47

HASTEBLAD Ettersendes ikke ved varig adresseendring.

Returadresse:
Natur & Miljø Bulletin
Boks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

Hydros miljørapport 1994

Åpenhet står sentralt i Hydros miljøarbeid. Vi ønsker ikke bare å fortelle hva vi har oppnådd, men også hvilke utfordringer som ligger foran oss. Hovedtrekkene i Hydros miljøarbeid er gjengitt i en særskilt miljørapport som er tatt med i Hydros årsrapport for 1994. Rapporten forteller om betydelige utslippsreduksjoner på de fleste områder. Derfor mener Hydro den største miljøutfordringen fremover vil være knyttet til bruken av produktene og den totale miljøbelastning de forårsaker gjennom sitt samlede livsløp. Hydros evne til å møte utfordringene på miljøområdet vil på sikt være avgjørende for vår stilling i markedene. Målet er å kombinere hensynet til naturen og fremtidige generasjoner med krav til lønnsomhet og solid økonomisk basis. Ved å lese Hydros årsrapport kan du selv bedømme hvor godt vi lykkes.

Vennligst send meg.....eksemplar(er) av Hydros årsrapport for 1994

Send kupongen til:

Firma: _____

Norsk Hydro a.s
0240 Oslo

Navn: _____

Adresse: _____

Tlf.: _____